

NAJ ŽIVI FILMSKA UMETNOST

Ideja

Pobudo za Evropsko filmsko nagrado je sprožil berlinski senator dr. Volker Hassemer maja 1987 na cannskem filmskem festivalu. Torej se nagrada ni rodila v kakšni producerski glavi kakor ideja za ameriško akademijo za filmsko umetnost in znanost. Še manj kot odgovor na moralno krizo v evropski filmski zavesti (mimogrede: ameriška akademija in oskar sta se rodila zaradi škandala okrog igralca in režiserja Fattyja Arbucklea; rezultat tega sta bila Haysov kodeks in AMPAS oziroma oskar). Namen AMPAS je bil dvigniti kulturne, izobraževalne in znanstvene standarde filma, medtem ko je bil Hassemerjev namen ustvariti evropsko filmsko nagrado, ki bi imela panevropski značaj, ker je (bil) prepričan, da je evropska kinematografija dovolj močna, da premore dovolj nadarjenih režiserjev in zvezdnikov, da si more privoščiti tako nagrado. Ob vsem tem pa ne gre prezreti, da je bila tudi politična klima naklonjena morebitni nagradi: Vzhod in Zahod sta se zelo zblížala.

Kipec

Okrog 50 centimetrov visok kipec mladeniča, ki v rokah drži goloba — je oblikoval (kot samostojno delo) nemški umetnik Markus Lüpertz. Skulpturo je poimenoval „genij mladosti, ki brani svobodo“, in Upravni odbor Evropske filmske nagrade je zamisel sprejel kot nagrado. Torej je Evropa povsem drugače prišla do kipca kakor Amerika do oskarja. Kakor je znano, je kipec oskarja oblikoval scenograf Cedric Gibbons (po zamisli Louisa B. Mayerja). Sprva je bil še brez imena, toda po šestih letih podeljevanja so mu prišli ime oskar. Avtorici imena pa naj bi bili knjižničarka Margaret Herrick oziroma igralka Bette Davis.

Evropska filmska nagrada je že ob prvi podelitvi (26. novembra 1988) dobila tudi neuradni vzdevek oziroma ime Fenix.

Izbiranje

Prvo leto so oskarje podelili na osnovi izbora vseh članov akademije, ki so predlagali kandidate po področjih, nato pa so šefi posameznih (petih) področij izbrali dobitnike nagrad.

Evropejci so ob rojstvu svoje nagrade postopali nekoliko bolj demokratično (?): Širši izbor filmov so opravili tako imenovani nominatorji iz 27 evropskih držav. (Jugoslavijo je zastopal direktor kinoteke Žika Bogdanović.) Izbrali so najboljši film in najboljši mladi film, tako da je po tem postopku ostalo 48 filmov, ki so se potem potegovali za nagrade v desetih različnih kategorijah (posebne nagrade za življenjsko delo in podobno so izžete).

Nominirance v desetih kategorijah je določil sedemčlanski nominacijski komite (v katerem so bili kritiki, režiserji in producenti). V kategorijah za najboljši film in najboljši mladi film so izbrali po sedem nominirancev, v drugih pa praviloma po pet.

Žirija — sestavljali so jo Isabelle Huppert, Liliana Cavani, Mikis Theodorakis, Krzysztof Zanussi, Bernd Eichinger, Ben Kingsley in Nikita Mihalov — je od 18. novembra do podelitve po 12–14 ur dnevno gledala filme in izbrala naslednje zmagovalce:

EVROPSKO FILMSKO NAGRADO, KI SO JO POIMENOVALI FENIX, JE OBLIKOVAL NEMŠKI UMETNIK MARKUS LÜPERTZ

- **najboljši film:** Kratek film o ubijanju Krzysztofa Kieslowskega, Poljska;
- **najboljši mladi film:** Ženske na robu živčnega zloma Pedra Almodovarja, Španija;
- **najboljši režiser:** Wim Wenders — Nebo nad Berlinom, ZRN;
- **najboljši igralec:** Max von Sydow, Pelle osvajalec, Švedska;
- **najboljša igralka:** Carmen Maura, Ženske na robu živčnega zloma, Španija;
- **najboljši epizodist:** Curt Bois, Nebo nad Berlinom, ZRN;
- **najboljša epizodistka:** Johana der Steege v Lahkomiselnežih, Nizozemska;
- **največji obetavnež:** Pelle Hvenegaard, Pelle osvajalec, Danska;
- **najboljši scenarij:** Lous Malle, Na svidenje, otroci, Francija;
- **nagrada za tehnične dosežke:** G. Aleksi-Mešišišvili, N. Sandukeli in S. Gogolašvili za scenografijo filma Ašik Kerib, SZ;
- **nagradi za življenjsko delo:** Marcello Mastroianni (It) in Ingmar Bergman (Šved.);
- **nagrada za zasluge:** Richard Attenborough, Velika Britanija;
- **posebni nagradi:** Jurij Sanin za glasbo v Dnevi teme, SZ, in Bernardo Bertolucci za režijo Zadnjega kitajskega cesarja, Italija.

Spektakel

Evropska filmska nagrada je rasla na izkušnjah drugih, predvsem Američanov, zato niti ne preseneča, če je bila prva slovesnost 26. novembra 1988 v dvorani Theater des Westens v Zahodnem Berlinu, ki sicer sprejme več kot 1200 gledalcev, precej bolj bleščava kot prva podelitev oskarjev 19. maja 1929 v hotelu Roosevelt. Medtem ko so Američani podeljevali svoja priznanja zgolj iz rok predsednika AMPAS Douglasa Faibanksa, se je v Berlinu trlo podeljevalcev. Debut Evropske filmske nagrade je spremljalo 23 televizijskih postaj v Evropi in po grobih ocenah ga je videlo okrog 500 milijonov gledalcev, medtem ko hollywoodski spektakel spremljajo televizijske kamere (še) od leta 1954.

Tudi ceni prvih septaklov se nedvomno precej razlikujeta, saj so pedantni Nemci izračunali, da jih je show stal 5,5 milijona mark, ki sta jih v glavnem prispevala berlinski senat in televizija (ZDF).

Oskar je stvar prestiža in ne prinaša neposredno nobene denarne nagrade, medtem ko dobitnika **feliksa za najboljši film in najboljši mladi film** dobita nagrado — po 100.000 zahodnonemških mark.

Apel

Fazni zaostanek je ob evropski nagradi sicer pokazal na marsikatero pomanjkljivost, ki jo bo veljalo odpraviti, da bi se morebiti v daljnji dalji približali (kičastemu) spektaklu podelitve oskarja, toda prinesel je tudi izvirnost različnosti (zaradi jezikovnih in kulturnih razlik v Evropi), kar nam lahko zavida homogenizirana Severna Amerika.

Zato je ob vseh modrovanjih in duhovičenjih ob sprejemanju feliksov, t.i. zahvalnih govorih, med katerimi je bil najbolj presunljiv govor („Naj živi filmska umetnost!“) Ingmarja Bergmana, morebiti najpomembnejši apel 13 evropskih filmskih režiserjev, od Thea Angelopolosa so Wima Wendersa, ki se zavzemajo za afirmacijo evropske kulture, našega doma — Evrope.

Repriza Evropske filmske nagrade naj bi se leta 1989 zgodila v evropski kulturni prestolnici, ki naj bi bila (po nekaterih trditvah) v Parizu. Jugoslovani se nismo prebili med vidne in slišne udeležence evropskega filmskega spektakla. Jugoslovanski nominator Žika Bogdanović je za najboljši film izbral **Trenutno brez dobrega naslova**, delo Srdana Karanovića, medtem ko je za najboljši mladi film proglasil **Nenavadna dežela** Dragana Marinkovića. Ta anonimnost je prav gotovo odraz dejanske filmske gluhosti našega filma v Evropi, navzlic nekaterim letošnjim priznanjem našim filmom.